

A NÉMET ELLENTÁMADÁS FELSZÁMOLÁSA ÉS A TÁMADÁS FOLYTATÁSA A SZOVJET HADSEREG BALATONI HADMŰVELETÉBEN

Trepper Iván ezredes

A magyar nép, hazánk felszabadulása annak a világtörténelmi jelentőségű győzelemnek az eredménye, amelyet a II. világháborúban a Szovjet Hadsereg és az egész emberi civilizációt pusztulással fenyegető fasiszta barbárság felett aratott.

A hazánk felszabadulása érdekében folytatott hadműveletek szerves, alkotó részét képezik annak a tíz hatalmas csapásnak, melyet a Szovjet Hadsereg 1944. év folyamán és 1945. elején hajtott végre. A Szovjet Hadsereg Magyarországon aratott győzelmei a Nagy Honvédő Háború legkiemelkedőbb fegyvertényei közé tartoznak.

1944. november 6-án, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 27. évfordulóján elmondott beszámolójában Sztálin elvtárs a következőket mondotta: „Ez év októberében kezdődött csapataink 9. csapása Magyarország körzetében a Duna-Tisza közén. Célja az volt, hogy Magyarországot ki-vezessük a háborúból és Németország ellen fordítsuk.”

Ennek a csapásnak az eredményeként a szovjet csapatok

a) felszabadították Jugoszláviát és elfoglalták Belgrádot;

b) lehetővé vált, hogy átlépjék a Kárpátok gerincét és segítőkezet nyújtsanak a velük szövetséges Csehszlovák Köztársaságnak, melynek egy része már felszabadult a német leigázók uralma alól.

A Szovjet Hadsereg teljesítette ezt a feladatot. Felszabadította Budapestet, megtisztította Magyarország területét a fasisztáktól és ezzel befejezte Németország elszigetelését Európában, megnyitotta az utat Csehszlovákia és Ausztria iparvidékeihez.

A német-fasiszta hadvezetőség 1944. márciusában hatalmas erejű ellentámadással akarta megsemmisíteni a kilencedik csapás eredményeit.

E tanulmányban a dicső Szovjet Hadseregnek azzal a ragyogó hadműveletével foglalkozom, amely megghiúsította a német ellentámadást és amely a „balatoni védelmi hadművelet” címen került be a hadművészet történetének kincsesládájába.

Katonai szempontból a balatoni védelmi hadműveletnek igen nagy jelentősége van. Ez a hadművelet mintegy összefoglalta a Szovjet Hadseregnek a Nagy Honvédő Háború során összegyűjtött tapasztalatait. A balatoni hadművelet példaképe a sokoldalú tudományos előkészítésnek;

a csapatok elszánt ellenállásával párosult támadó csapásoknak; az erőkkel és eszközökkel a front mélységéből és az arcvonal mentén történő bátor manőverezésnek; a fegyvernemek szoros együttműködésének; a hajlékony, központosított és erélyes vezetésnek. A balatoni hadművelet megmutatta a szovjet harcosok hősiességét és magas erkölcsi, politikai színvonalát, a Szovjet Hadsereg parancsnoki kádereinek hadművészetét és szervezőképességét, a szovjet hadművészet magasabbrendűségét a népeket leigázó fasiszta hadművészetrel szemben.

Az általános katonai politikai helyzet 1945 elején

A Szovjet Hadsereg győzelmei következtében 1944. végére a Balti-tenger mellékének jelentéktelen térségétől eltekintve — a Szovjetunió egész területe — felszabadult a fasiszták hódító igája alól. Ugyanakkor a háborús tevékenység áttolódott Németország területére.

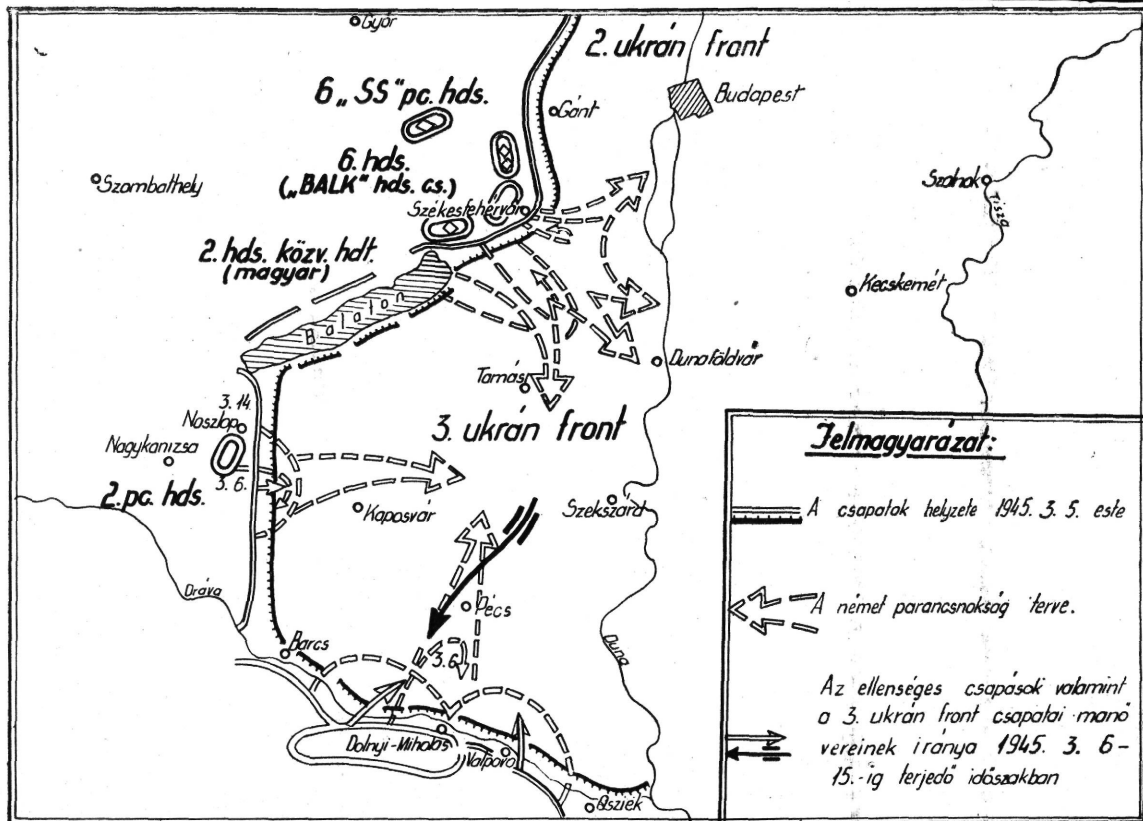
Erre az időre Németország szövetségesei — Finnország, Bulgária, Románia — már kikapcsolódtak a háborúból, és megnyílt az út a szovjet csapatok előtt Magyarország, a német-fasiszták utolsó délkelet európai támaszpontja felé.

A fasiszta Németország hadserege azonban még nem volt véglegesen szétzúzva. Ez a hadsereg ebben az időben még igen komoly erőt képviselt. A német fasiszta főparancsnokság a Hitler-ellenes koalíció táborában szakadásra számítva, arra törekedett, hogy minél jobban elhúzza a háborút. A fasiszta hadvezetőség — mint ezt Churchill nemrég elhangzott felhőborító kijelentése is igazolja — nem minden alap nélkül számított az USA és Anglia vezető köreinek reakciós áruló politikájára. Ezen körök törekvése az volt, hogy a fasiszták elleni háborúban elvéreztessék a Szovjetuniót és elnyomhassák a délkelet európai és nyugateurópai országokban a kommunisták által vezetett nemzeti felszabadító mozgalmakat.

A német fasiszta parancsnokság, melyet az amerikai, angol csapatok nem igen háborgattak, akadálytalanul kivonhatta erőit a nyugati arcvonalról és azokat a szovjet-német arcvonalra dobhatta át

A szovjet nép és fegyveres erői által 1944-ben elért nagy katonai és gazdasági sikerek lehetővé tették a szovjet főparancsnokság részére, hogy 1945-re azt a feladatot tűzze a Szovjet Hadsereg elé: leg-rövidebb idő alatt zúzza szét a hitlerista Németországot és tűzze ki Berlin felett a győzelmi lobogót.

A szovjet főparancsnokság a fasiszta Németország teljes szétzúzására irányuló tevékenységében a Szovjetunió növekvő gazdasági és katonai erejére, a Szovjet Hadsereg nagy támadó hadműveletek megvívása során szerzett gazdag tapasztalataira támaszkodott. Ugyanakkor figyelembe vette azt is, hogy a fasiszta Németország a Szovjet Hadsereg korábbi győzelmes csapásai következtében lényegesen meggyengült. A német fasiszta hadsereg végleges leveréséhez azonban szét kellett zúzni a hitleristák Lengyelországban, Kelet-Poroszországban és a szovjet-német arcvonal déli

A német parancsnokság általános elgondolása és a harctevékenység lefolyása a 3. Ukrán Front balszárnyán.

szárnyán lévő erőit, végül el kellett jutni a fasiszta Németország létfontosságú központi körzeteibe.

1944 decemberében a német fasiszta parancsnokság támadást indított az Ardenneknben azzal a szándékkal, hogy vereséget mérjen az amerikai, angol csapatokra, szétvágja azok arcvonalát, s megmutassa a szövetségeseknek: Németország még mindig elég erős arra, hogy különbke megkötésére kényszerítse őket.

Churchill és a szövetséges főparancsnokság kérésére a Szovjet Hadsereg, bajbajutott szövetségeseinek megsegítésére, 1945 január első felében a tervezett időpontnál két héttel korábban, a rossz időjárási viszonyok ellenére is, az egész arcvonalon, a Balti-tengertől a Kárpátokig, általános támadásba ment át.

Az 1., a 2. és a 3. Bjelorussz és az 1. Ukrán Front csapatai szétzúzták a német védelmet Kelet-Poroszországban és a Visztulán, felszabadították és kijutottak Németország központi területeihez. Ebben az időszakban a 2. és 3. Ukrán Front csapatai elfoglalták Magyarország nagy részét és Budapestet.

A hadműveletek következtében a Szovjet Hadsereg előtt megnyílt a lehetőség, hogy kijusson Berlinhez, valamint a Dél-Németországba vezető utakra.

A Szovjet Hadsereg sikeres támadása a német fasiszta csapatokat arra kényszerítette, hogy támadásukat az Ardenneknben beszüntessék. A németek kénytelenek voltak erőik egy részét erről az arcvonalról a szovjet-német arcvonalra átcsoportosítani. Erőik további részét, mint pl. a 6. SS. pc. hds-et, tartalékba vonták.

A felek helyzete a hadművelet kezdetén

A németek januári ellencsapásainak sikeres elhárítása és a budapesti ellenséges erők felszámolása után a 2. Ukrán Front balszárnyán elhelyezkedő csapatok, valamint a 3. Ukrán Front csapatai, folytatva előretörésüket, február közepére elérték Esztergom, Gánt, Balaton délkeleti partja, Nagybjom, Barcs, Dráva északi partja vonalát. (A helyzet az 1. sz. vázlat tartalmazza.)

A 3. Ukrán Front csapatai előtt Gánt és a Balaton között a 3. SS „halálfejes” páncélos hadosztály, a 2. magyar páncélos hadosztály, az 5. SS „Wiking” páncélos hadosztály, valamint a németek 356. gyalogos, 23., 2., 3. páncélos hadosztálya, és a 4. páncélos hadtest kötelékében működő 25. magyar gyaloghadosztály csapatai tevékenykedtek.

A Balaton északnyugati partján, valamint a Balaton és Dráva között a 2. magyar hadtest és a 2. német páncélos hadsereg védett. (Összetétele: a 92. gépesített dandár, a magyar 118. könnyű hegyi vadász és a 71. gyaloghadosztály, a 13. SS hegyi lövészadosztály, a „Bakony” harcsoport, a 6. német önálló zászlóalj és a 2. magyar gyalogos hadosztály.)

A Duna és a Balaton közötti arcvonalon védő csapatok a „Balk” hadseregcsoport állományába tartoztak, amelynek vezetését a 6. német hadseregtörzs látta el.

A Budapest körzetében bekerített fasiszta csapatok felszámolása után a szovjet parancsnokság Magyarország területén lévő erőit átcsoportosította, a Bécs irányába kifejlesztendő hadművelet érdekében. Az átcsoportosítás következtében a 3. Ukrán Front keskenyebb sávot kapott, a Dunától délre a Gánt és Esztergom közötti szakaszt a 2. Ukrán Front vette át. Mindkét front készült a Bécs irányába tervezett hadművelet végrehajtására.

Miközben Budapest körzetében még folytak az ellenséges csoport felszámolására irányuló hadműveletek, a 3. Ukrán Front erői pedig sikeresen háritották el a kívülről jövő ellenséges csapásokat, az 1. Bje-lorussz és az 1. Ukrán Front csapatai villámgyors támadást hajtottak végre Varsó—Berlin irányában. A sikeres támadás következtében az arcvonal áthelyeződött a Visztulától az Oderára. Február és március hónap folyamán ezen frontok erői már készülődtek a fasiszta fenevad barlangja, a Berlin elleni támadás végrehajtására.

A felek hadműveleti elgondolása

A német-fasiszta hadvezetőség azt a célt állította maga elé, hogy elvonja a szovjet csapatok egy részét a Berlin-i irányból, késleltetve a szovjet csapatok támadásának megindulását Berlin irányába, bármiképpen is elhúzza a háborút. Ezen túlmenően célja az volt, hogy a katasztrofális veszteségek következtében megtépázott katonai presztízsét — ha csak részletsiker elérésével is — helyreállíthassa. Végül célja volt utolsó hadigazdasági bázisa, Dél-Németország és Ausztria — ahová az ipar jelentős részét és a katonai tartalék készleteket telepítették — biztosítása.

A fenti célok elérésére a német-fasiszták ellentámadás végrehajtását határozták el a budapesti irányba. Ennek a feladatnak végrehajtását a nyugat-európai arcvonalról gyors ütemben átdobott 6. SS páncélos hadseregre bízták.

A német ellentámadás terve három egyidejűleg végrehajtandó csapásból állt. A főcsapást a Velencei-tó és a Balaton között a Duna irányába a 6. SS páncélos hadsereg mérte.

A kísérő csapást a Balaton és a Dráva folyó között, Nagybjom—Kaposvár irányba a 2. páncélos hadsereg mérte.

A harmadik csapást Weichs tábornok úgynevezett „F” csoportjában lévő csapatok egy része mérte, a Dráva folyó déli partjáról Pécs általános irányba.

Az ellenség szándékáról kapott adatokkal kapcsolatban a Szovjet Legfelső Főparancsnokság a 3. Ukrán Front csapatai elé azt a feladatot állította, hogy őröljék fel az ellenséget, okozzanak neki maximális vesz-

teségeket és teremtsenek kedvező feltételeket a bécsi irányba már előkészítés alatt álló döntő jelentőségű hadművelet végrehajtásához.

A német-fasiszta parancsnokság nagy reményeket helyezett a 6. SS páncélos hadseregbe, amely sikeresen hajtotta végre az ardennei támadást az amerikai—angol erők ellen.

A németek nyugaton elért sikerei még nagyobbak lettek volna, ha — Churchill kétségbeesett kérésére — a szovjet csapatok, januárban a Visztula és az Odera közötti győzelmes támadás végrehajtásával meg nem akadályozzák a hitlerista támadás folytatását nyugat felé.

A 6. SS páncélos hadsereg magasabb egységeinek a Balaton körzetében való megjelenése végleg megerősítette azokat a korábban kapott adatokat, hogy az ellenség nagy erőket összpontosít a 3. Ukrán Front csapatai elleni ellentámadás céljából.

A 6. SS páncélos hadsereget hat páncélos hadosztály, két gyalogos hadosztály és egy lovas hadosztály alkotta. A támadás kezdetére a fasiszta parancsnokság a 6. SS páncélos hadsereg állományába rendelte a magyar 23. páncélos hadosztályt és a 25. gyalogos hadosztályt is.

A hadsereg magasabb egységeit válogatott, tapasztalt SS csapatokkal egészítették ki és a szervezetszerű teljes állományra töltötték fel.

A német-fasiszta csapatokat — különösen az SS páncélos hadsereget — a legkorszerűbb „Király tigris“ harckocsikkal és „Ferdinánd“ rohamövegekkel szerelték fel.

Az ellenség Balaton körzetében lévő csoportosítása 1945. március 5-i támadása kezdetén tehát igen komoly erőt képviselt, éppen ezért a 3. Ukrán Front csapatainak igen nagy erő kifejtésre volt szüksége, hogy csapásaikat el tudják hártani.

Az ellenséges erők csoportosítása a következő volt: a 6. páncélos hadsereg, amelyet a 3. páncélos hadtesttel erősítettek meg, összesen 8 páncélos hadosztállal, 3 gyalogos hadosztállal, 2 lovas hadosztállal Székesfehérvár körzetében összpontosult azzal a céllal, hogy törje át a Velencei-tó és Balaton közötti szovjet védelmet, támadását Szekszárd irányában folytassa tovább és jusson ki a 3. Ukrán Front főerőinek a hátába.

A 2. páncélos hadseregnek az volt a feladata, hogy Nagybjom körzetében törje át a szovjet védelmet és fejlessze ki támadását Kaposvár, Dombóvár irányában.

A kísérő csapás célja az volt, hogy minél több szovjet erőt vonjon el, hogy ezzel erősítse a 6. SS páncélos hadsereg által mért főcsapás sikerét.

A feladat végrehajtása céljából a 2. páncélos hadsereg Nagybjom községből Ny-ra lévő körzetben hét gyalogos hadosztályból álló csoportot összpontosított sok harckocsival és erős páncéltörő tüzérséggel megerősítve.

A „Weichs“ csoport feladata az volt, hogy keljen át a Dráván és törje át Dolny—Miholác körzetében a szovjet védelmet, fejlessze ki

támadását Pécs, Szekszárd irányában és együttműködve a 6. és 2. páncélos hadsereggel, kerítse be és semmisítse meg a 3. Ukrán Front főerőit.

A feladat végrehajtása céljából a „Weichs” csoport Dolnyi—Miholác körzetében 8—10 gyalogos hadosztályt összpontosított harckocsikkal, tüzéséggel megerősítve.

A német fasiszta csapatok csapásmérő csoportosítása a főcsapás irányában az alábbi volt:

Az első lépcsőben három páncélos, két gyalogos és két lovas hadosztály, a csapásmérő csoport második lépcsőjét négy páncélos hadosztály képezte. Rendelgetése a siker kifejllesztése volt. Egy páncélos hadosztály volt a csapásmérő csoportosítás tartaléka.

A csapásmérő csoportosítás állományában több mint 1600 harckocsi és rohamlőveg, 2500 lőveg, 780 aknavető és 860 repülőgép volt. A csapatok harckocsikkal és rohamlővegekkel való nagymérvű feltöltöttsége lehetővé tette az ellenség számára, hogy az áttörési szakaszon komoly sűrűségeket hozzon létre. Így arcvonalszakasz kilométerenként 76 harckocsit és röhamlőveget tudott összehozni. Ezzel szemben pl. a kurszki csatában az ellenség harckocsi sűrűsége az áttörési szakaszon nem haladta meg az 56—60 harckocsi és rohamlőveg sűrűségét.

A védelem megszervezése

A szovjet csapatok számára az első irány volt a legveszélyesebb, mivel a fasiszta erők itt érhatték el legközelebbi úton a Dunát és Budapestet. A főcsapás irányában a terep általában nyílt. Ez lehetővé tette a támadó erők, különösen a harckocsizó magasabb egységek szétbontakozását.

Ugyanakkor azonban a Sárvíz csatorna két részre vághatta a támadó erőket, a Sió csatorna pedig lehetőséget nyújtott az ellenség mélységébe való behatolásra és jó kiinduló alapot nyújtott ellencsapás végrehajtásához.

Tekintettel ezen irány fontosságára, a 3. Ukrán Front parancsnoksága a terep által nyújtott összes lehetőségeket kihasználva, e körzetbe nagy műszaki erőket összpontosított.

A Balaton és a Dráva közötti térség kedvező feltételeket nyújtott az ellenség számára a védelem harcászati mélysége áttöréséhez. Azonban a támadás továbbfejlesztése már sokkal nehezebb lett volna, mert a Balatontól délre és a Péctől északra elterülő erdős-hegyes vidék, a számos észak—dél, és dél—észak irányú patakok és csatornák jó védelmi állások kiépítését tették lehetővé.

A Dráván keresztül végrehajtott támadásnak az előnye, hogy a hídfőben lévő szovjet erők oldalába és hátához vezethetett volna, azonban a Dráva, mint komoly folyami akadály, valamint Pécs hegyes-dombos vidéke komoly védelmi rendszer kiépítését tette lehetővé.

Ugyanakkor, amikor az ellenség a 3. Ukrán Front előtt nagy erőket összpontosított, mindent elkövetett annak érdekében, hogy az átcsoportosítást a legnagyobb titokban hajtsa végre. Ez azonban nem sikerült. Az ellenség által végrehajtott álcázó és megtévesztő rendszabályokat a szovjet parancsnokság felfedte. A szovjet felderítés idejében meg tudta állapítani az ellenséges csapatok összevonását, csoportosítását és szándékát.

A 3. Ukrán Front csapatai, a legfelsőbb főparancsnokság utasításai alapján, február második felében és március első napjaiban, a támadás előkészületeinek folytatása mellett felkészültek a védelemre.

Meg kell jegyezni, hogy a 3. Ukrán Front csapatainak hadművelési helyzetét egész sor kedvezőtlen körülmény befolyásolta:

A csapatok a szovjet—német arcvonal legdélibb szakaszán tevékenykedtek, balszárnyuk a Dráva mentén nyitott volt.

Az a körülmény, hogy a front csapatai mögött nagy víziakadály — a Duna — volt és a védelmi hídfőállás mélysége, mely a Balatontól délkeletre nem haladta meg a 120 km-t, északra pedig a 25—30 km-t, igen komoly nehézséget jelentett a védelem megszervezése, a manőverezés és a csapatok mélységből való ellátása szempontjából.

Bár a hídfőállásban fejlett műút és földúthálózat állt rendelkezésre, az utóbbi használatát erősen korlátozta a gyorsan felázó lösz-talaj. Ez is megnehezítette az anyagi ellátást.

A hadművelés előkészítése és lefolytatása alatt az időjárás csapadékos volt, sűrű köddel és időnként sűrű felhőkkel. A gyakori havazás, a hőmérséklet változása a fagypont körül (—3, +3 fok), valamint a Dunán megkezdődő jégzajlás, mind megnehezítették a csapatok ténykedését és a hadtáp munkáját.

Ugyanakkor azonban a hídfőben lévő nagyszámú patak, csatorna, tó, vasúti töltés és lakóhely megkönnyítette a terep védelmére való előkészítést. A 3. Ukrán Front csapatai a terepnyújtotta előnyöket nagy szakértelemmel használták fel.

Tekintettel arra, hogy a német parancsnokság igen sok gépesített csapattal, illetve harcokocsival rendelkezett, a 3. Ukrán Front csapatainak parancsnoka — Tolbuhin marsall — utasítást adott a front csapatainak, hogy a védelem megszervezésénél különös gondot fordítsanak a leküzdhetetlen páncélelhárítás megszervezésére.

Február második felében a front csapatai megkezdték a védelem megszervezésével kapcsolatos intézkedések végrehajtását.

A különféle felderítési adatok és a helyzet értékelése alapján a frontparancsnok elhatározta, hogy a front erőinek és eszközeinek zömét az ellenség főerőinek várható támadási irányában a Velencei tó és a Balaton közötti szakaszon összpontosítja.

A védelemnek három fő feladatot kellett megoldania:

a) megakadályozni a támadó csapatok csapásainak gyors kifejlesztését a mélységben;

- b) elhárítani az ellenség tömeges harcokcsi támadását;
- c) továbbra is biztosítani a saját erőkkel és eszközökkel való szabad manőverezés lehetőségét az egész hadművelet folyamán.

A védelem megszervezésekor a 3. Ukrán Front parancsnoka különös gondot fordított annak megakadályozására, hogy az ellenség a védelmi rendszert különálló részekre vághassa, és hogy biztosítsa a maga számára a széleskörű manőverezés lehetőségét mind a harcászati, mind a hadművelati mélységben.

A támadás kezdetére a Front csapatai több védőövet, közbeeső állást és reteszállást rendeztek be. A hídfő kis méretei miatt, egyes irányokban a védőöveket egymástól jóval kisebb távolságokra építették ki, mint azt a harcászati szabályzat elvei előírják.

A frontparancsnok utasításának megfelelően a 3. Ukrán Front csapatai különös gondot fordítottak az ellenséges páncélos csapás elhárításának megszervezésére. A páncélelhárítást mélyen tagozva szervezték meg. A páncélelhárító csomópontokon kívül a védelem mélységében tüzérezred, ill. dandár erejű páncélelhárító körleteket szerveztek. A páncélelhárító körletek állományába a nehéz harcokcsi elleni harc céljából 122 mm ágyúkat, 152 mm tarackágyúkat és közepes légvédelmi lövegeket is beosztottak.

Páncélelhárító körletek védtek a közlekedési csomópontokat, a hadművelati fontosságú nagyobb helységeket és lezárták az ellenség páncélos csapatai várható előretörésének útvonalait.

A páncélelhárító csomópontokat és körleteket számos páncélelhárító tüzér tartalék és mozgó műszaki zártelepítő osztag egészítette ki.

A páncéltörő tüzéség legnagyobb sűrűségét a legfontosabb harcokcsi-veszélyes irányokban hozták létre, így különösen a Velencei-tó és a Sárvíz-csatorna közötti szakaszon, ahol a terep a legalkalmasabb volt a páncélos csapatok tömeges alkalmazására.

A páncélelhárítás rendszerében nagy szerepet játszott a tömeges tüzéségi tűz. Ezt igen rövid idő alatt kellett előkészíteni és teljesen váratlanul megnyitni.

Az ellenséges harcokcsik elleni harc érdekében — a fenti rendszabályokon kívül — igen fontos szerepet játszott a páncélelhárítás összes eszközeinek szoros együttműködése. A tüzéségi és gyalogsági tűz, valamint a harcokcsik tüzéség összehangolása a légierő csapásaival biztosította a nagy tűzsűrűséget az ellenséges harcokcsik gyülekezési körleteiben, illetve tevékenységi szakaszain.

A Front tüzésége a peremvonal előtti tüzrendszerén kívül kidolgozta a tűzzel való manőverezést a mélységben is, arra az esetre, ha az ellenség harcokcsijai beékelődnek a védelembe, vagy az ellenség áttörné a peremvonalat. A Frontparancsnokság a tüzéség csoportosítását úgy szervezte meg, hogy az teljes mértékben megfeleljen a védelem követelményeinek és hogy megfelelő tüzéségi csősűrűséget biztosítson, különösen az ellenség főcsapásának várható irányában.

A tüzérség elleni védelem megszervezésénél különös gondot fordítottak az ellenséges tüzérség elleni harcra, az élőerők megbízható rejtésére, a harcárkok, közlekedőárkok, tüzelőállások, figyelőpontok és egyéb létesítmények műszaki berendezésére.

A szilárd és állóképes védelem megteremtésének rendkívül fontos előfeltétele volt a Front csapatainak lőszerrel való folyamatos ellátása.

Ezt jelentős mértékben megnehezítette, hogy a Front közeli mögöttes területén nehezen leküzdhető akadályként jelentkezett a Duna. A Dunán át történő szállítás különleges, gondos és feszes szervezést követelt meg. A Dunán keresztül való lőszerszállítás érdekében, tekintettel az átkelőhelyek korlátozott számára és arra, hogy az ellenség ezeket az átkelőhelyeket állandóan repülőátadásokkal zavarta, valamint, hogy a Dunán megkezdődött a zajlás, a Front erőivel drótkötélpályát építettek.

A védelmi vonalak szilárd kézben tartásáért folyó harcban és a német fasiszta csapatok szétzúzásaiban e hadművelet során igen lényeges segítséget nyújtott a szovjet légierő tevékenysége. A védelem előkészítésének időszakában a légierő felderítést végzett és tömeges csapásokat mért az ellenség gyülekezési körleteire, a vasúti csomópontokra és utakra. A hadművelet során a légierő főtevékenysége az ellenség földi csapatai elleni harcra irányult. Így pl. a 3. és a 2. Ukrán Front repülőgépeinek több mint 75%-a az ellenség fő páncélos csoportosítása ellen tevékenykedett.

A 3. Ukrán Front főerőinek elhelyezési körleteit, a harcálláspontokat, a hírközpontokat, a repülőtereket és fontosabb objektumokat a légvédelmi tüzérség többrétű tüze megbízhatóan biztosította.

Az állóképes védelem megteremtését elősegítette a terep műszaki berendezése, illetve felhasználása. Az ellenség támadásának kezdetére a 3. Ukrán Front csapatai a peremvonaltól a Dunáig terjedő egész területet műszaki létesítményekkel, fejlett árok-, illetve állásrendszerrel, a műszaki záruk és robbanó akadályok sűrű hálózatával rendelkező védőövekkel rendezték be, amelyeket az ellenség kénytelen volt lépésről lépésre leküzdni. Az általános védelmi rendszerben a műszaki akadályok igen jelentős helyet foglaltak el. Sűrűn alkalmaztak torlaszokat, taposó aknákat, drótakadályokat stb.

A csapatoknál folyó pártpolitikai munka átfogta a védelmi hadművelet előkészítése során megtett összes intézkedéseket. A pártpolitikai munka alapját a főparancsnok 1954. február—március 23-i parancsa képezte, amely felszólította a szovjet harcosokat, hogy fokozzák az ellenségre mért csapásokat, növeljék éberségüket, hogy minél közelebb hozzák a hitlerista Németország felett aratandó teljes győzelem óráját.

Minden pártpolitikai munka a leküzdhetetlen védelem kiépítésére, a személyi állománynak a szocialista haza, a nép, a Kommunista Párt iránti hűség, a magasfokú helytállás és önfeláldozás szellemében való nevelésére irányult.

Február második felében a Front csapatainál és magasabb egységei-

nél szemináriumokat tartottak a párt- és komszomol-szervezet titkárai, agitátorai és politikai helyettesei részére. A szemináriumokon a személyi állomány védelemben való magasfokú helytállásra történő nevelése kérdéseit vitatták meg. A csapatoknak a védelemben való sokoldalú előkészítésével foglalkoztak a párt és komszomol taggyűlések is. A front haditanács a front egész személyi állományát felhívta, hogy készítsen elő megfelelő választ az ellenség támadására.

Március 5-én estére a 3. Ukrán Front teljes mértékben befejezte a védelem előkészítését. A 3. Ukrán Front csapatai teljesen készen álltak az ellenséges ellencsapások, illetve ellentámadások elhárítására és ugyanakkor előkészítették az erőket a támadó hadművelet folytatására is. A szovjet csapatok védelme megfelelt a korszerű hadműveleti művészet összes követelményeinek.

A védelmi harc megvívása

A német fasiszta csapatok támadása hatalmas tűzérési és légi előkészítés után az 1954. március 6-án virradó éjjel kezdődött meg a Balaton és a Velencei-tó között. A harckocsik és a páncélozott gépkocsik sűrűsége a főcsapás irányában arcvonalkilométerenként elérte az 50—60-at, ennek dacára a hitleristáknak az első napon hatalmas veszteségek árán is csak 3—4 km-re sikerült behatolni a szovjet védelembe Seregélyes irányában, valamint a Sárvíz-csatornától nyugatra.

A 3. Ukrán Front parancsnoksága levonta a megfelelő következtetéseket az ellenség tervére és a főcsapás irányára vonatkozóan és rátért a hadműveleti tervben lefektetett rendszabályok meghalásítására. A meg nem támadott területekről, valamint a front tartalékaiból özőnlenni kezdtek az erők és eszközök a főcsapás körzete felé. A beérkezett összefegyvernemi egységek részben védelembe mentek át, egy részük pedig harckocsikkal és tűzéréssel együttműködve, ellenlökéseket hajtott végre. Az áttörés szakaszához csoportosították át a légvédelmi tűzérésget, a közepes, nehéz és páncélelhárító tűzérésget, a harckocsikat, azzal a feladattal, hogy teremtsék meg a védelem szükséges mélységét és hogy fel tudják venni a harcot az ellenség harckocsijaival.

A 3. Ukrán Front által végrehajtott széleskörű manőver következtében a Velencei-tó és a Balaton között a szovjet csapatok olyan előnyhöz jutottak, ami a későbbiek folyamán az ellenség támadásának szétveréséhez vezetett.

A támadás második napjának (március 7.) reggelén a hitlerista hadsereg harcba vetette az első lépcsők összes erőit. Két napig tartó elkeseredett harcokban az ellenségnek a Velencei-tótól délre, mintegy 4 km-re, a Sárvíz-csatornától nyugatra 7 km-re sikerült beékelődnie a szovjet védelembe. Március 7-én estére a szovjet állások előtt több ezer hitlerista hullája feküdt, 52 ellenséges harckocsi és rohamlőveg semmisült meg.

A támadó fasiszta csapatokkal szemben mindenütt ott állt a szovjet csapatok védelmének szilárd arcvonala.

Az ellenség makacsul igyekezett áttörni a Dunához, hogy a 3. Ukrán Front csapatait két, egymástól elszigetelt részre vágja és ezért — a veszteségekre való tekintet nélkül — megkezdte tartalékainak felhasználását. Március 8-án bevetette a siker kifejlesztésére szánt páncélos csoportot, a 28. SS páncélos hadosztályt. Rohamot roham után indított, minden áron ki akart jutni a Dunához.

A front csapatainak a védelemben tanúsított nagyszerű helytállása, az erőkkal és eszközökkel való nagyfokú manőverezés dacára, az ellenség tovább rágta be magát a védelemben és lassan tért nyert. A tűzér-ségi és gyalogsági fegyverek megsemmisítő tűzében ezerszámmra hullottak el a hitleristák, egyik roham a másik után torpant meg, a tartalékokból előrevont csapatok azonban újabb rohamokat indítottak.

Különösen nehéz helyzet alakult ki a Velencei-tótól délre, ahol az ellenség egyes csapatainak a védő csapatok harcrendjeiben keletkezett résekben keresztül sikerült kijutni a védelem mélységébe.

Március 8-án Sárkeresztúrtól nyugatra, a Sárvíz-csatorna körzetében az egyik szovjet csapat kisebb visszavonulása következtében rés támadt, két — ebben az irányban védő szovjet magasabb egység között.

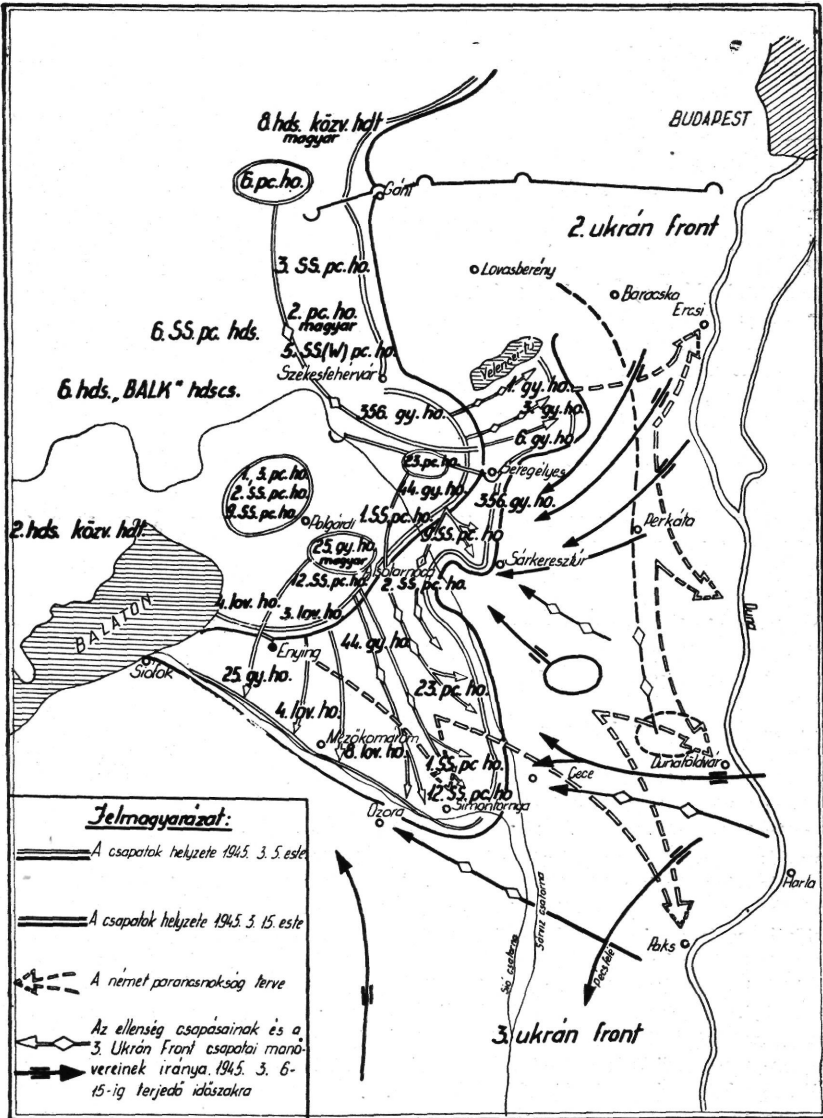
Az ellenség az éjszaka folyamán ezt a rést kiszélesítette és jelentékeny erőkkal a szovjet csapatok hátába került, úgy, hogy azokat bekerítéssel fenyegette. Csak a gyalogság rendkívüli helytállása és az ebben az irányban bevetett összes fegyvernemek kifogástalan együttműködése állította meg a fasiszták további térnyerését.

E harcokban döntő szerep jutott a különféle űrméretű tűzérségnek, amely a csatarepülőkkal szoros együttműködésben jelentős veszteségeket okozva megghiúsította az ellenség szakadatlan harcokosi rohamait.

A tömeges ellenséges harcokosi rohamok elhárításában igen nagy szerepe volt a tűzérség előkészített és ragyogóan megvalósított manőverezésének. Így pl. a Balatontól délre, a szovjet csapatoknak az ellenség által rohamozott védelmi szakaszán március 6-tól 8-ig az arcvonal másodrendű irányairól olyan mennyiségű löveget és aknavetőt csoportosítottak át, mely lehetővé tette, hogy a tűzérség sűrűségét 1 km-es arcvonalszakaszon a harc második napján háromszorosára, a harc harmadik napján pedig több mint négyszeresére növeljék.

Az idejében végrehajtott manőver következtében az ellenség nem volt képes teljes mértékben kihasználni a harcokosi és tűzér-ségi erőben fennálló fölényét. Sőt, tekintettel a szovjet csapatok egyre növekvő ellenállására, az ellenség kénytelen volt beszűntetni rohamait a fenti szakaszon.

Több esetben, amikor az a veszély fenyegetett, hogy az ellenséges harcokosik betörnek a védelem mélységébe, az ellenük való harcra sike-

A harctevékenység lefolyása a 3. Ukrán Front védelmének középső szakaszán.

resen felhasználták a légvédelmi tüzér magasabb egységeket és alegységeket is.

A légvédelmi tüzérség harcokcsi elleni harcban való felhasználására igen jó példát mutatott a Simontornya körzetében megívított harc, ahol egy légvédelmi tüzér alegység több harcokcsi rohamot hárított el, megsemmisítve 14 harcokcsit és mintegy 800 ellenséges katonát és tisztet.

Március 9-én reggeltől a német fasiszta parancsnokság tartalékának újabb részét vetette harcba, folytatta a szovjet csapatok védelmi vonalának áttörését a Velencei tótól délre. Ennek érdekében mintegy 600 harcokcsit és nagy mennyiségű gyalogos és tüzérségi erőt vont össze. Ezzel egyidőben a Velencei-tótól délre védő szovjet csapatok harrendjére nagyerejű légi csapásokat mért.

A túlerőben lévő ellenség ellen vívott három napos szakadatlan, elkeseredett harc meggyengítette a szovjet csapatokat. A veszteségeket a Front erőiből lehetetlen volt pótolni, mert már majdnem az összes tartalékok, köztük a páncélos, gépesített, lovas és tüzér magasabb egységek is be voltak vetve.

Miután a német fasiszta csapatok támadási arcvonala tovább szélesedett, egyre nehezebbé vált, a nem rohamozott arcvonalszakaszokról csapatok kivonása tartalék létesítése céljából. A Front második lépcsőjének csapatai csaknem teljes mértékben bevetésre kerültek a fővédővért folyó védelmi harcokban.

Ebben a helyzetben a 3. Ukrán Front parancsnoka azzal a kéréssel fordult a főhadiszálláshoz, hogy a védelem megerősítése céljából a főparancsnokság engedélyezze a főparancsnokság tartalékában lévő azon csapatok felhasználását, amelyek Budapesttől délnyugatra helyezkedtek el, és amelyeknek rendeltetése a Bécs-i irányban végrehajtandó támadás volt.

A főparancsnokság, amely állandóan figyelemmel kísérte a Balaton körzetében lefolyó események fejlődését, úgy értékelte a helyzetet, hogy a németek már utolsó erőiket feszítették meg és, hogy a 3. Ukrán Front képes friss erők bevetése nélkül megállítani az ellenséges támadást. A főhadiszállás március 9-én kelt direktívájában parancsot adott, hogy a támadásra szánt csapatokat ne vonják be a védelmi harcokba és hogy legkésőbb március 15—16-án menjenek át támadásba azzal a céllal, hogy végleg szétzúzzák az ellenség Balatontól északra lévő csoportosítását és kifejlesszék a sikert Bécs felé.

A 3. Ukrán Front parancsnoka, annak érdekében, hogy a parancsnoksági tartalékok igénybevétele nélkül megszüntesse a védelmi arcvonal áttörésének fenyegető veszélyét, átcsoportosította a Front erőit. Ennek az átcsoportosításnak a következtében mélyebbé vált a védelem és lényegesen megerősödtek a tartalékok a főcsapás irányában, ahol az ellenség elkeseredett rohamait tovább folytatta.

Különösen hevesek voltak a harcok március 10—12. között, amikor a bevetett ellenséges páncélos alakulatok mintegy 400 harcokcsival és

rohamlőveggel rendelkeztek és a rendelkezésükre álló különféle űrméretű tüzérség egész tüzét összpontosították.

A 3. és 2. Ukrán Front egész légiereje hatalmas csapást mért az ellenségre. A hitleristák mintegy 250 harckocsi és nagy mennyiségű élőerő elvesztése után kénytelenek voltak ezen az arcvonalszakaszon rohamaikat beszüntetni.

Az ellenség — csapatainak átcsoportosítása után — folytatta támadását Simontornya irányában, aminek következtében Mezőkomárom közelében sikerült kisebb hídfőállást foglalnia a Sió csatorna déli partján.

A hitleristák, akik minden áron ki akarták erőszakolni a szovjet védelem áttörését, március 14-én a Velencei-tótól délre bevetették utolsó páncélos tartalékukat is. Két napon keresztül 300 harckocsi és rohamlőveg intézett elkeseredett rohamokat az ebben az irányban védő szovjet csapatok ellen. Az ellenség rohamai éjjel-nappal folytak. A szovjet csapatoktól és elsősorban a páncélelhárítástól rendkívüli erőfeszítést és hozzáértést követelt meg, hogy nemcsak nappal, de éjjel is hatásosan tudjanak harcolni az ellenséges harckocsik ellen. Ezek a harcok megmutatták az éjszakai harc növekvő jelentőségét.

A védelmi harcok még a következő napokban is folytak, de 1945. március 16-án a 2. és 3. Ukrán Front magasabb egységei maguk mentek át támadásba a bécsi irányban, amelynek következtében a német fasiszta parancsnokság beszüntette csapatai további támadását. A tíznapos szívós harc eredményeképpen az ellenségnek a Velencei-tótól délre 12 km, a Sárviz-csatornától nyugatra pedig 25 km mélyen sikerült beékelődnie a szovjet védelembe. A március 6-tól 16-ig folyó harcokban a német fasiszta csapatok több mint 40 000 katonát és tisztet, kb. 500 harckocsit és rohamlőveget vesztek.

A 3. Ukrán Front csapatainak sikeres védelmi hadművelete következtében létrejöttek a szovjet csapatok további Ausztria és Dél-Németország felé irányuló támadásához szükséges kedvező feltételek.

Nézzük meg röviden, mi volt a helyzet a többi frontszakaszon.

Nagybajom—Kaposvár irányában a hitlerista 2. páncélos hadsereg március 6-án reggel 07.00 órakor támadásba ment át. A támadás a Nagybajomtól délre lévő körzetben tüzérségi előkészítéssel kezdődött. A szovjet csapatok Balatontól délre elhelyezett tüzérsége ezzel egyidőben végrehajtotta a tüzérségi ellenelőkészítést az ellenség megindulási körzeteire, amely komoly veszteségeket okozott.

Az ellenséges támadás keskeny arcvonalon, nagy harckocsi és tüzérségi sűrűséggel indult meg. A támadás lefolyásáról a szovjet hadseregszabványosság megállapította, hogy az ellenséges 2. páncélos hadsereg főcsapását Nagybajomtól délre 3 km széles sávban akarja végrehajtani. Ebben a sávban a szovjet csapatok a szomszédos körzetek tüzérségének tűzmanőverével hatalmas tűzösszpontosítást hajtottak végre, 48 csősűrűséget biztosítva, 1 km arcvonalra. Ugyanakkor az itt védő hadsereg tartalék erőit és eszközeit különösen a harckocsikat és tüzérségeket

is, ebbe az irányba összpontosították. Az erők és tüzérségi eszközök manőverezése lehetővé tette, hogy a támadás második napjától az erőviszonyok kiegyenlítődjenek, a harmadik napon pedig a szovjet csapatok erőfölényt érjenek el az ellenséggel szemben.

A szovjet védők kemény ellenállása, az erők és eszközök széles manőverezése a fenyegedett irányban, szétzúzta az ellenséges támadást, amely alig 1—1½ km-re tudott beékelődni a harcászati mélységbe.

A hitlerista 2. páncélos hadsereg, miután Nagybjomtól D-re nagy veszteségek után megállásra kényszerült, átcsoportosította erőit és március 14-én újabb csapást hajtott végre Kaposvár irányába. A csapás felfogására a szovjet parancsnokság széles manőverezést hajtott végre, erőket vont ki a nem támadott körzetekből, ezzel az újabb próbálkozást is megghiúsította és súlyos veszteségeket okozott a hitleristáknak. Ilyenformán Nagybjom—Kaposvár irányában az ellenséges támadás még olyan harcászati sikert sem ért el, mint a Velencei tó és a Balaton között.

A délről jövő támadás ért el némi eredményt. Ezen az arcvonalszakaszon az ellenségnek sikerült kierőszakolnia az átkelést a Dráván és elérte Siklós—Harkány vonalát.

A 3. Ukrán Front parancsnoksága a veszélyeztetett irányba két hadosztályt vetett be és ellencsapást hajtott végre a betört fasiszta erők visszaszorítására.

Tizenkét napig tartottak az elkeseredett harcok ebben az irányban, ezek eredményeként a hitlerista csapatokat felmorzsozták és maradványaikat a Drávához szorítva, megsemmisítették.

Ezen a frontszakaszon vettek részt Magyarország felszabadításában a 3. Ukrán Front alárendeltségében a baráti bolgár néphadsereg csapatai is.

A testvéri bolgár nép hősi fia szilárdan kitartottak és megakadályozták, hogy a hitleristák a Dráván való átkelés után hídfőjüket kiszélesítsék.

A segítségre küldött két hadosztállyal együtt a bolgár csapatok harcossai eredményesen morzsozták fel az ellenség erőit, majd ellentámadásba mentek át.

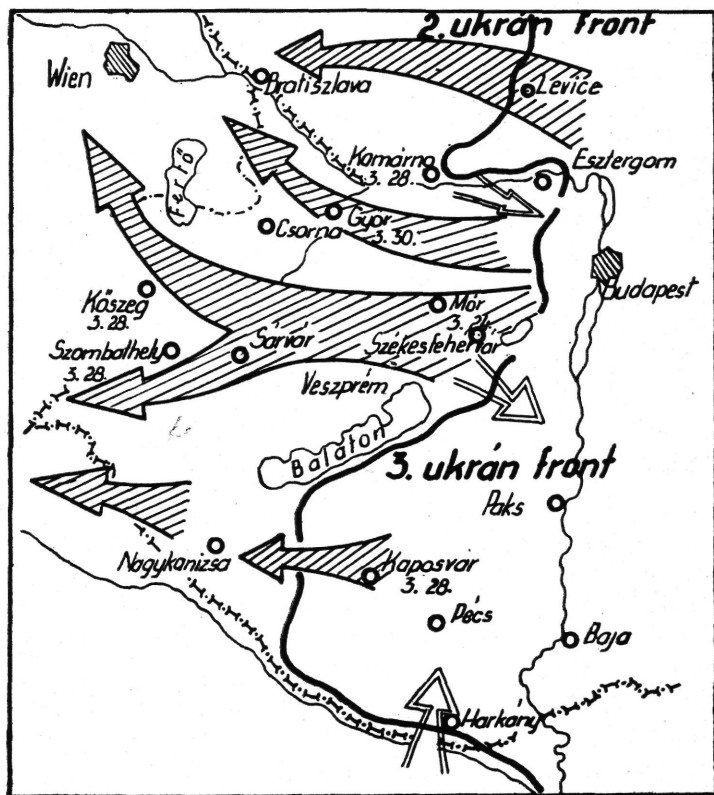
A német fasiszta parancsnokságnak az a kísérlete, hogy a szovjet csapatok támadását a szovjet—német arcvonal déli szárnyán megállítsa és elvonja a szovjet hadsereg berlini irányban harcoló erőit, teljes kudarcra végződött.

A balatoni védelmi hadművelet a sziklaszilárd szovjet védelem magyarországi hősköltevénye lett. A szovjet harcosok emberfeletti hősiességgel védték állásaikat, önfeláldozó bátorsággal fogták fel a fasiszták rájuk zúduló rohamait. Hiába volt az ellenség minden erőlködése, céljukat nem érték el, nem jutottak ki a Dunához. A szovjet csapatok aktív védelemmel felőrölték az ellenség erejét.

A támadásba való átmenet

Míg a 3. Ukrán Front csapatai nehéz harcokban visszaverték a fasiszta csapatok dühödő rohamait és szilárdan helytállva, felmorzszolták annak erőit, a 3. Ukrán Front parancsnoksága a védelmi hadművelet egész ideje alatt az ellentámadásba való átmenetet tartotta szem előtt.

Az ellenség egymás után indított rohamait felfogó szovjet harcosok hősi helytállása elegendő időt biztosított a szovjet hadvezetés számára,

← Német ellencsapások és
ellentámadások.

Az ellentámadásba való átmenet.

hogy a nagyarányú támadó hadműveletet a leggondosabban megszervezze és a legmegfelelőbb pillanatban megindítsa.

A támadó hadművelet előkészítését szolgálta az is, hogy a védelmi harcokban nem kerültek bevetésre az összes tartalékok. Pl. a rendelkezésre álló három áttörő tüzer hadosztályból csak egy került alkalmazásra, kettő készen állt az ellentámadáshoz. A 3. Ukrán Frontot a támadó hadművelet sikere érdekében a szovjet legfelső parancsnokság megerősítette a 9. gárda és a 6. páncélos hadsereggel.

A tervezett ellentámadás főcélja Magyarország teljes felszabadítása és Ausztria fővárosa, Bécs elfoglalása volt.

A hadműveletekben a 2. és 3. Ukrán Front csapatai együttműködve vettek részt. A szovjet főhadiszállás az ellentámadás megindításának időpontját március 16-ra tűzte ki.

A terv szerint a Magyarország felszabadítását célzó hadműveletek utolsó fázisában a nagyobb terhet a 3. Ukrán Front viselte. A Front főerejével a „móri kapu” és Balaton között Székesfehérvár—Mór, Veszprém, Pápa, Sopronon keresztül, Wiener-Neustadt irányában kellett támadást intézni Bécs ellen. A front balszárnyának a Drávánál bevetett erőkkel együttműködve, a Balatontól délre Nagykanizsa, a zalai olajvidék, majd Grác felé előretörve kellett a főerők támadásával együttműködni.

A 2. Ukrán Front erői zömével a Dunától északra, Léva, Pozsony, Bécs irányában mérte főcsapását. A Front balszárnyán harcoló csapatoknak, — melyek Buda felszabadítása után a 3. Ukrán Front Pilis-hegységben harcoló csapatait váltották fel, — a Gerecse-hegységből előretörve, a bécsi műút mentén, Győr—Mosonmagyaróvár irányába kellett támadnia. (3. sz. vázlat.)

Március 16-án a kora reggeli órákban a szovjet tüzérség és légierő pusztító tüze rászabadította a poklot a fasisztákra. A tüzérségi és légi előkészítés után mindkét front csapatai, az egész arcvonalon támadásba mentek át.

A hadművelet első etapjában, március 16—24. között mindkét Front sikeresen áttörte az ellenség védelmét, szétverte csoportosításait Esztergom és a Balaton körzetében és megkezdte az ellenség csapatainak üldözését, amelyek a Rába folyó vonala mögé vonultak vissza.

A 3. Ukrán Front csapatai megállíthatatlanul törtek előre. Március 16-tól 24-ig a front csapatai 100 km széles arcvonalon 70 km-t nyomultak előre. Mór csakhamar megszabadult a fasiszta elnyomástól. A front csapatai 8 nap alatt 350 helységet foglaltak el. Fényes sikerrel járt a 2. Ukrán Front csapatainak támadása és igen sok helységet szabadítottak fel, köztük Esztergomot.

A támadás a következő napokban is lendületesen haladt előre. A 2. Ukrán Front Balatontól északra harcoló csapatai csak március 25-én 50 helységből verték ki a fasisztákat.

A fasiszták képtelenek voltak arra, hogy a védelmet megszervezve a szovjet csapatok előretörését megállítsák.

Március 26-án már Pápa és Devecser — az Ausztria felé vezető utakat fedező — fontos fasiszta támaszpontok is a szovjet csapatok kezében voltak. Ezzel egyidőben a szovjet csapatok több mint 100 helységet szabadítottak fel.

A Győr—Pápa vasútvonal mentén a fasiszták már korábban erős védelmi vonalat építettek, itt akarták megállítani a szovjet csapatok előretörését. A 3. Ukrán Front csapatai nem torpantak meg az újabb akadémia előtt, több helyen beékelődtek az ellenséges állásokba, részekre szakították és külön-külön semmisítették meg a fasiszta csapatokat.

Március 27-én felszabadult — Kisbér, Tét, Celldömök, Jánosháza és Tapolca városokon kívül — több mint 200 helység.

A 3. Ukrán Front csapatai az elért sikereket tovább mélyítették, áttörték a Rába vonalát és a március 28-i sikeres harcok eredményeként kiverték 150 helységből a fasisztákat. A szovjet harcosok az ellenség üldözése és állandó harcok közepette napi 25—30 km-t törtek előre, súlyos harcok árán elfoglalták Szombathelyt. Ezen a napon felszabadult Kapuvár, Kőszeg és még 100 helység, és ezzel ezen a részen elérték az osztrák határt.

A 3. Ukrán Front főcsapást mérő csapataival egyidőben a Front balszárnya és a vele hadműveleti együttműködésben harcoló bolgár néphadsereg csapatai is eredményes harcokat vívtak a Balatontól délre eső frontszakaszon. Április 2-án elfoglalták Nagykanizsát, április 4-én pedig a 3. Ukrán Front csapatai ezen a frontszakaszon is átlépték az osztrák határt. Ezzel a 3. Ukrán Front további hadműveletei Ausztria területére tevődtek át.

A 2. Ukrán Front Magyarország területén harcoló csapatai március 24-e után folytatták előnyomulásukat. Március 25—26-án felszabadították Nyergesújfalut és Lábatlant, majd a Duna déli partja mentén előre törve Ács községet és több mint 40 más helységet.

Komárom városa március 28-án szabadult fel. Még ugyanazon a napon nyugat felé előretörve a szovjet csapatok Győr városának fasiszta helyőrségét rohamozták meg, s 30-án kiverték a hitleristákat ebből a fontos ipari városból is.

A fasiszták a szovjet csapatok rohamos előretörésének következtében igen szorongatott helyzetbe kerültek. A Duna és a Fertő-tó közötti terület („a bécsi kapu”) elvesztése Bécset védtelenné tette.

Bécs közvetlen védelmének biztosítása lebegett tehát a német vezérkar szeme előtt, amikor Magyaróvár térségében egy keskeny arcvonalszakaszon nagymennyiségű harckocsi és jelentős gyalogság összpontosításával erős védelmi csoportosítást hozott létre a szovjet csapatok előretörésének megállítására.

A szovjet csapatok támadását azonban ez sem állította meg. Magyaróvártól északi és déli irányban törtek előre, átvágták a Pozsony és Bécs felé vezető utakat, bekerítették és megsemmisítették a hitleristák védelmi csoportosítását és április 2-án bevonultak Magyaróvárra.

A hitleristák a sorozatos vereség után többé már nem tudtak megállni Magyarország területén. A szétvert csapatok maradványai rendetlen futásban, fegyvereiket eldobálva menekültek. A szovjet csapatok az ellenséget üldözve egy nap alatt 30 km-t törtek előre és április 4-én mindenütt átlépték az osztrák határt.

Hazánk területén elhallgattak a fegyverek. Magyarország teljesen és végleg felszabadult a német fasiszták és nyilas bérencek átkos, borzalmakkal teli uralma alól.

Általános következtetések

1. A hitlerista erők szétzúzása a balatoni védelmi hadműveletben megfosztotta az ellenséget attól a lehetőségtől, hogy kivonja csapatait és megerősítse védelmét Berlin irányában, ahol a szovjet csapatok az utolsó csapásra készültek.

A balatoni védelmi hadművelet az ellentámadó német-fasiszta erők felörlésével megnyitotta az utat az ellenség utolsó ausztriai és dél-németországi hadiipari bázisa felé, a Bécs felé irányuló csapás végrehajtásával pedig megteremtette a feltételeket a végső csapás sikeréhez.

2. A balatoni védelmi hadművelet a Szovjet Hadsereg utolsó védelmi hadművelete volt a Nagy Honvédó Háborúban. A 3. Ukrán Front csapatainak 1945 márciusában megvívott védelmét a mély lépcsőzés, a csapatok nagy hadműveleti és harcászati sűrűsége a döntő arcvonalszakaszon, valamint az a képesség jellemezte, hogy gyorsan tudták erőiket növelni a veszélyeztetett irányokba. A védelmi hadműveletekben a csapatok kitűntek önfeláldozó helytállásukkal és nagyfokú aktivitásukkal.

Hangsúlyozni kell, hogy a Kurszk-i ívben vívott védelemtől eltérően a Balaton körzetében a szovjet csapatok nem rendelkeztek túlerővel az ellenség felett, ezért a csapatok manőverezése e hadműveletben különleges jelentőségre tett szert.

3. A 3. Ukrán Front hadművelete bizonyítja azt, hogy a védelmi hadművelet célja nemcsak az ellenséges támadás szétzúzása, hanem az is, hogy megteremtse az ellentámadásba való átmenethez szükséges feltételeket.

A Frontparancsnokság a védelmi hadművelet végrehajtásának egész ideje alatt szem előtt tartotta az ellentámadásra való átmenetet és e célból megőrizte tartalékai egy részét. A balatoni védelmi hadművelet a védelemből nagyméretű támadásba való átmenet klasszikus példája. Ezt a megoldást igazolták az erőviszonyok is, amelyek az ellenségnek okozott veszteségek révén jöttek létre.

4. Annak ellenére, hogy az ellenség nagymennyiségű harckocsival, rohamlőveggel és páncélos szállító járművel rendelkezett, s csapatai szervezetszerű létszámra voltak feltöltve, nem tudta kitűzött célját elérni.

Az ellenség nem tudta áttörni a szovjet csapatok nagyerejű és aktív védelmét. Az ellenségnek sehol sem sikerült szétszakítani az összefüggő,

jól megszervezett védelmi arcvonalat és nem tudta tevékenységét a mélységben kifejleszteni.

A védelem tartalékai manőverezésének üteme általában gyorsabb volt, mint az ellenséges csapatok támadásának üteme. Ezt a szovjet csapatok egyrészt a védelem szilárdságával és állóképességével, másrészt a csapatok magasfokú manőverező képességével érték el.

5. A szovjet csapatok helytállása és bátorsága a hadművelet során soha nem látott erővel nyilvánult meg. Az összes fegyvernemek harcosai és tisztjei mesteri módon harcoltak az ellenség ellen és rettenthetetlenül verték vissza annak tömeges harcokcsirohamait. A védelmi harcokban sok gyalogos, lovas, tüzér, páncélos és repülő tüntette ki magát.

A főtisztok és tábornokok szakszerűen irányították az egységek és magasabb egységek harctevékenységét, szilárdan kézben tartották a vezetést, művészi manővereztek az erőikkel és eszközökkel.

6. A szovjet csapatok a balatoni védelmi hadműveletben magasfokú éberségről tettek tanúbizonyságot. Az ellenség támadása nem lepte meg őket. Tudtak róla és jól felkészültek az elhárítására.

Ahhoz, hogy a védelem gyorsan és időben át tudja csoportosítani erőit, igen nagy fontossága van a felderítés szünetnélküli végrehajtásának. A 3. Ukrán Front főparancsnoksága tudományos alapossággal megszervezett és helyesen irányított felderítése révén mindig idejében tájékozva volt az ellenség főcsapásának irányáról és ennek változásáról. Ez tette lehetővé, hogy mindig helyes intézkedéseket, illetve rendszabályokat hozhasson.

7. A balatoni védelmi hadművelet bebizonyította: ahhoz, hogy megsemmisítsük a nagyszámú harcokcsival rendelkező ellenséges csoportosítást, a védelmet mélységben lépcsőzni kell és bőségesen el kell látni páncélelhárító eszközökkel. A védelmi hadművelet ismét bebizonyította azt, hogy a korszerű összefegyvernemi magasabb egységek képesek sikeresen ellenállni nagy ellenséges harcokcsi csoportosítások csapásainak.

A korszerű gyalogság, a páncélelhárítás széleskörű alkalmazásával, szakadatlan manőverezéssel és a többi fegyvernemmel együttműködve képes sikeresen harcolni az ellenséges harcokcsik tömegtámadásai ellen is.

A 3. Ukrán Front az ellenség főcsapásának irányában összpontosította erőinek és eszközeinek zömét. A főcsapás irányában az ellenséges harcokcsik és gyalogság leküzdésére az arcvonal egy kilométerére 40—60 cső tüzérségi sűrűséget, 15—20 páncéltörő, illetve harcokcsisűrűséget hoztak létre.

Tekintettel arra, hogy korszerű viszonyok között nagy harcokcsi csoportosítás gyakran lehet a támadó ellenséges csapatok főütőereje, a védelmi harcokban különös jelentőségre tesz szert a páncélelhárítás mesteri megszervezése és a különféle űrméretű tüzérség alkalmazása.

A páncélelhárítás ellenállóképessége, mint azt a balatoni védelmi hadművelet tapasztalatai bizonyítják, jelentős mértékben biztosítja az egész védelmi rendszer szilárdságát és szívósságát.

8. Harcászati Szabályzatunk azt tanítja, hogy az aktív védelem lényeges alkotó eleme az erők és eszközök manőverezése. A balatoni védelmi hadműveletben mind a front, mind a hadseregek tartalékai — különösképpen a tüzérség és a páncélelhárító tüzérség széleskörű manőverezést hajtottak végre. Bátran manőverezve az erőkkel és az eszközökkel, mind a mélységből, mind a meg nem támadott arcvonalszakaszokról, a szovjet parancsnokságnak rövid idő alatt sikerült kedvező erőviszonyokat teremtenie ott, ahol az ellenség csapását mérte és ezzel szétzúzta a támadást. Az erők és eszközök manőverében részt vettek a legfelsőbb parancsnokság nagy távolságban elhelyezett tartalékainak egyes egységei és magasabb egységei is. Így pl. egy páncéltörő tüzérandár Bulgáriában volt, átkelve a hóval borított hegyeken, 4 nap alatt 1300 km távolságot megtéve, Székesfehérvár körzetébe ért.

A balatoni védelmi hadművelet megmutatta, hogy a korszerű hadsereg az összefegyvernemi magasabb egységek és hadművelleti magasabb egységek technikai felszerelésének szakadatlan mennyiségi és minőségi fejlődése növeli a támadó csapatok átütőerejét. Ezért a védő csapatoknak állandóan arra kell törekedni, hogy biztosítsák az erőkkel és eszközökkel bármely veszélyeztetett irányba való szabad manőverezést.

9. A Nagy Honvédő Háború védelmi hadműveleteinek tapasztalatai azt bizonyítják, hogy bizonyos esetekben nincs kizárva annak a lehetősége, hogy a tartalékok és a front második lépcsőjét a védelem harcászati mélységében vívott harc időszakában is fel lehet használni.

A 3. Ukrán Front második lépcsőjében lévő csapatainak a fővédőövért vívott harc céljából történő bevetése a balatoni védelmi hadművelet során is ezt bizonyítja. A 3. Ukrán Front parancsnokának ez az elhatározása azzal magyarázható, hogy az ellenség mélységben való előretörését a harcászati mélységben kellett megállítani. A harcászati mélység áttörése ugyanis a védelem mélységének korlátozott volta miatt a hídfőállásban igen súlyos kihatással lehetett volna a front egész védelmére.

10. A szovjet tüzérség igen fontos szerepet játszott a védelmi hadműveletek sikerében. Összpontosított tüzével már a megindulási helyzetben megbontotta az ellenség támadó erőit. Az ellenséges csapások irányában végrehajtott széleskörű manőverezéssel megteremtette a megfelelő sűrűséget és nagy mértékben hozzájárult az ellenség támadásainak megállításához.

A rövid idő alatt elkészített tervezés és a manőverezés révén a tüzérségnek nagy szerepe volt az ellentámadásba való átmenetben is. Rövid idő alatt az ellentámadás kezdetére a főcsapás irányába arcvonal-kilométerenként mintegy 170—180-as csőszűrűséget hoztak létre.

A légvédelmi tüzérség tüzével biztosította a tüzérség csoportosítását. a páncélos csapatokat és a hadtápalakulatokat, eszközei egy részével pedig részt vett az ellenséges harcokcsik elleni harcban.

A légierő is nagymértékben járult hozzá a siker kivívásához. A repülők részt vettek a felderítésben, oltalmazták a front védelemben lévő erőit, csapásokat mértek az ellenség gyülekezési körleteire, tartalékaira és egyéb fontos objektumaira.

Márciusban tíz éve volt annak, hogy a dicső Szovjet Hadsereg a balatoni védelmi hadműveletben elért történelmi jelentőségű győzelmével megteremtette a lehetőséget hazánk teljes felszabadításához és a német fasiszmus teljes szétzúzásához.

Most, amikor hazánk felszabadítása tizedik évfordulóját ünnepeljük és amikor az imperialisták újra életre akarják hívni a német fasiszta fegyveres erőt, ebből a mesteri hozzáértéssel megszervezett és végrehajtott hadművelet tanulmányozásából is erőt merítünk ahhoz, hogy országunk védelmét megdönthetetlené tegyük.